

Cæsar var død, dræbt af 23 dolkestød. Ind på scenen trådte hans 19 år gamle adoptivsøn, Gajus Octavius, bedre kendt som Octavian. Til ham havde Cæsar testamenteret sit navn og sin gigantiske formue, og denne teenager krævede nu hævn over sin adoptivfaders mordere.

Nu var det sådan, at et forhold mellem patron og klient gik i arv, så alle Cæsars klienter tilhørte i princippet Octavian. I hvert fald var den ophidsede folkestemning i Rom på Cæsar-holdets side; at være senator med sympati for Cæsar-morderne var livsfarligt. Men alene kunne Octavian ikke klare skærene. Cæsars general og rådgiver Marcus Antonius var en oplagt allieret, og sammen havde de både absolut kontrol over folkeforsamlingen, men – nok så vigtigt – også over Cæsars trofaste legioner. Antonius tog sig af at jage og nedkæmpe Cæsars mordere, og da han vendte sejrrigt hjem, giftede han sig med Octavians storesøster Octavia for at cementere alliancen.

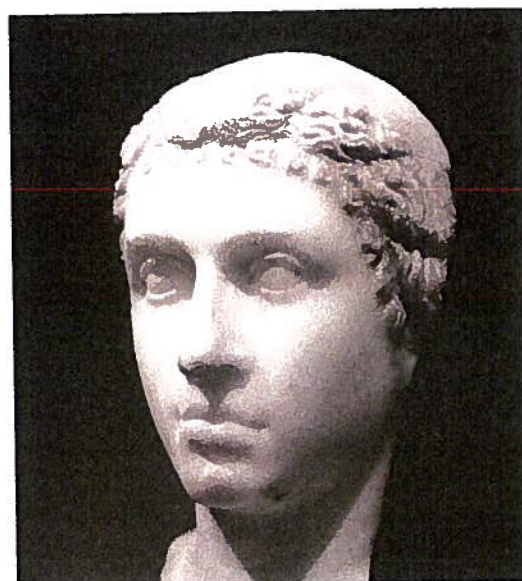
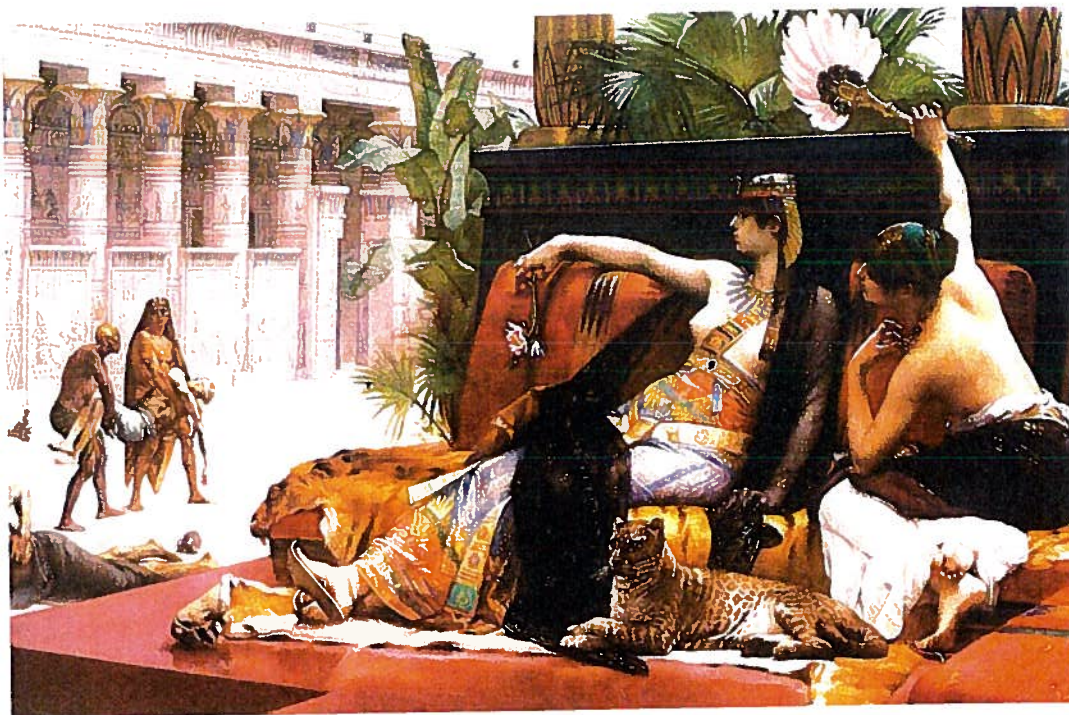
Octavian, Antonius – og Kleopatra

Forholdet mellem Octavian og Antonius havde egentlig aldrig været hjerteligt. Begge ventede på at snuppe magten for sig selv, og chancen kom, efter de to havde delt riget mellem sig. Antonius, der havde fået den rige østlige del, slog sig ned i Ægypten, hvor han på trods af ægteskabet med Octavia dannede par og partnerskab med den forførende dronning Kleopatra. Det valgte Octavian at opfatte som forræderi mod romerstaten, og han indledte et effektivt propagandafelttog, der byggede på halve sandheder og spillede på romernes xenofobi. At Octavians højtærede adoptivfader Cæsar også havde haft fornøjelsen af Kleopatras selskab, og at de

1. Slå alle ord op, du ikke kender.
2. Hvem var Octavian?
3. Hvem var Marcus Antonius?
4. Hvilken rolle spillede Kleopatra og Octavian i Slaget ved Actium 31 f.Kr.?
5. Hvad byggede Augustus sin magt på?
6. Hvem var Mæcenat, Vergil og Horatius?
7. Giv et kort referat af historien om Augustus, Tacitus og Horatius.

MENS DU LÆSER

Forskellige udgaver af Kleopatra. Øverst et maleri (1887) af Alexandre Cabanel, hvor Kleopatra tester giftstoffers virkning på dødsdømte fanger. Til venstre skuespilleren Elizabeth Taylor i filmen *Cleopatra* (1963). I midten til højre en buste fra 1. århundrede fvt. Nederst til højre fra tegneserien *Asterix og Kleopatra* (1965)

BRUG OG MISBRUG AF HISTORIEN

endda havde fået sønnen Cæsarion sammen, spillede ikke nogen rolle i hetzen mod Antonius.

Propagandaen sikrede Octavian politisk og militær opbakning, og han kunne sende flåden under ledelse af vennen, den unge hærfører Agrippa, i krig. I søslaget ved Actium i 31 f.v.t. nedkæmpede Agrippa – eller rettere: hans soldater – Antonius' flåde. Kleopatra og Antonius begik efterfølgende selvmord, og Octavian var nu Romerrigets enehersker.

Augustus

Ingen havde regnet med, hvad Octavian dernæst gjorde: "Efter at have gjort ende på borgerkrigene og med alles tilslutning fået enevældig magt, lod jeg i mit 6. og 7. konsulat republikken overgå fra mit herredømme til senatets og romerfolkets frie rådighed. For denne fortjeneste fik jeg ved en senatsbeslutning navnet Augustus."

Sådan skriver Augustus – der betyder "den ophøjede", og som jo er den samme som Octavian – i sine erindringer. Med et tryllegreb genskabte han den skrantende republik og lod magten glide tilbage til senatet. Derefter optrådte han beskedent som politiker på lige linje med alle andre politikere, som en første blandt ligemænd. Med hans egne ord: "Efter den tid overgik jeg alle i autoritet og prestige, men havde ikke mere magt end mine kolleger i hvert enkelt embede."

Interessant er det, at umiddelbart efter at senatet havde fået foræret al magt, tildelte det Augustus overherredømme over provinserne og militæret. Det accepterede også, at han år efter år blev valgt til konsul, at han fungerede som ypperstepræst, samt at han altid var den, der først fik ordet, når senatet var samlet. Men stadig havde han "ikke mere magt end sine kolleger i hvert enkelt embede."

Til gengæld var der masser af konkret magt bag de 28 legioner, som Augustus gav lønforhøjelse og i samme omgang sikrede en god pension. Og pengene var intet problem; fra Cæsar havde han arvet en formue, der blev mangedoblet, efter at Augustus beslaglagde Ægyptens statskasse. Ubeskedent fortæller Augustus i sine erindringer, at han ud over gigantiske pengegaver til Roms fattige havde "hjulpet statskassen med mine egne penge, og herved har jeg overdraget dennes ledelse 150 millioner sester-

tier. Og i 6 e.v.t. overdrog jeg 170 millioner sestertier af min formue til militærkassen." Der er ingen grund til at betvivle den række af pralerier, Augustus disker op med. For med gaverne fulgte også taknemmelighed og troskab. Han havde gjort alle Romerrigets indbyggere til sine klienter.

Propaganda

Hvis romerne skulle glemme, at de burde være taknemmelige, sørgede Augustus' ven Mæcenas for at hyre kunstnere og skribenter af forskellig art, der fik samme opgave: at sikre Augustus en plads i verdenshistorien.

Mest konkret greb Livius opgaven an gennem et storværk om Roms historie fra den sagnomspundne grundlæggelse til historiens højdepunkt ved Augustus' magtovertagelse. Vergil derimod forfattede et episk digt i stil med Illiaden og Odysseen, som han kaldte Æneiden, idet det handlede om helten Æneas' tur fra Troja til Italien. Meningen var at glorificere Roms fortid og fortælle om de varsler om den guddommelige yngling, der tusind år senere ville skabe fred og balance i universet: Augustus. Digteren Horats kunne til gengæld nøjes med små, men effektive digte, bl.a. det berømte *Nunc est bibendum* ("så skal der drikkes!"), der fejrede sejren over Kleopatra og Antonius. Samtidig huggede billedhuggere statuer af Augustus i forskellige roller: hærfører, ypperstepræst og senator f.eks., mens mønter blev masseproduceret med forskellige motiver fra Augustus' sejre.

istus.
a
et i
British
don.

Augustus selv optrådte beskedent og med respekt over for senatet. Efter sigende boede han med sin familie i en lille villa på Palatinerhøjen i Rom, og han fik indført en lov, der skulle sikre moral og gamle dyder, *lex julia*. Loven indebar, at senatorer ikke måtte gifte sig med frigivne, prostituerede og skuespillere, og ugifte måtte ikke arve eller gå i teatret. Voksne mænd og kvinder skulle gifte sig og også få børn, helst så mange som muligt. Enker og fraskilte fik en bøde, hvis de ikke giftede sig igen. Som man nok kan tænke sig, blev loven alt andet end godt modtaget, og det kneb med at få den gennemført.

Udenrigspolitisk var målet stabile grænser, og det lykkedes også, dels ved at slutte fred med tidligere fjender, dels ved at sikre grænserne med militær magt. For det meste gik det godt, men en enkelt gang endte det

rigtig galt for Augustus' legioner, nemlig i år 9 e.v.t., da Varus, statholderen i Germanien, og hele tre romerske legioner – dvs. mellem 15.000 og 20.000 soldater – blev nedslagtet.

Ved nyheden om nederlaget skal den aldrende Augustus have råbt: "Varus, giv mig mine legioner tilbage!"